

(Sociale) leertheorie: de remedie tegen antisociaal gedrag

Corine de Ruiter, Gewoon lid

De wereld anno 2007 lijkt geobsedeerd door de veiligheidsutopie. Nog nooit kregen geweld en criminaliteit, en de bestrijding ervan zoveel aandacht in de media; nog nooit zaten in Nederland zoveel personen opgesloten in gevangenissen, tbs-klinieken en justitiële jeugdinrichtingen. Zonder veel effect. Een groot deel van hen valt in herhaling en pleegt nieuwe misdrijven, aldus officiële cijfers. Geen wonder, want van een langdurend verblijf in een gesloten inrichting zonder perspectief op verandering worden de meeste mensen ongelukkig en opstandig. Ik vind het onbegrijpelijk hoe weinig van de kennis uit de sociale leertheorie en gedragstherapie wordt toegepast in de aanpak van antisociaal en crimineel gedrag. Hier heeft de gedragstherapie kansen laten liggen. Een depressie, angststoornis of burn-out behandelen is misschien toch chiquer?

Terug naar onze *roots*, naar de experimenten van Watson en Skinner, maar ook die van Philip Zimbardo (het adembenemende Stanford prison experiment: www.prisonexp.org), die laten zien hoe sterk gedrag onder invloed staat van sociale omgevingsfactoren. Gerald Patterson en zijn collega's hebben die experimentele kennis gebruikt om ouders te leren zich anders te gedragen ten opzichte van hun antisociale kinderen, zodat de kinderen minder agressief en opstandig worden (www.prnto.nl). Beloning van positief gedrag is effectiever dan louter straffen van negatief gedrag. Dit soort leertheoretische 'wetten' zouden ook binnen het gevangeniswezen toegepast moeten worden, het zou het leefklimaat in de inrichtingen sterk verbeteren. Maar dan moeten gedragstherapeuten met visie gevangenisdirecteur willen worden...

De gedragstherapie die onze maatschappij van de neerwaartse geweldsspiraal gaat redden? Waarom eigenlijk niet. Ik zie nog wel een plaats voor een gering aantal gesloten inrichtingen, waar effectieve, op maat gesneden behandelingen worden aangeboden. Dus: agressiehanteringstherapie voor de impulsieve geweldpleger, een verslavingsprogramma eventueel met *incentives* voor de drugsverslaafde, traumabehandeling met EMDR, relatietherapie, etc. Natuurlijk moet de intramurale periode niet te lang duren, want er moet geoefend worden met nieuw gedrag, en dat kan alleen midden in de maatschappij. Daarom verdient een ambulante aanpak van antisociaal gedrag, mede gezien de ziekmakende effecten van gesloten inrichtingen, verreweg de voorkeur, als de veiligheidsrisico's dat tenminste toelaten.

Het accent moet eveneens verschuiven van repressie achteraf naar preventie vooraf. Iedere euro die besteedt wordt aan de uitvoering van een gevangenisstraf had al veel eerder besteed dienen te worden aan preventieve interventies zoals PMTO, FFT en MST. De Staat Washington in de VS heeft al laten zien dat zo'n preventieve aanpak van criminaliteit veel geld bespaart (www.wsipp.wa.gov).

Ik stem dus de volgende keer op een gedragstherapeut als Minister van Justitie.

